

ПАМ'ЯТІ КОСТЯНТИНА ГРИГОРОВИЧА ВОБЛОГО (1876 – 1947)

Минуло 130 років від дня народження одного із засновників Української Академії Наук, академіка АН УРСР (з 1919 р.) Костянтина Григоровича Воблого. Він назавжди увійшов в історію економічної науки як видатний економіст-географ, статистик, економіст-історик.

Народився К.Г. Воблий 27 (15) травня 1876 р. в м. Царичанці, Дніпропетровської обл. (колишньої Полтавської губернії), у сім'ї сільського священика. Закінчив у Полтаві народну школу, духовне училище та 1895 р. духовну семінарію, у 1900 р. – Київську духовну семінарію, 1904 р. – юридичний факультет

Варшавського університету, за конкурсну працю «Заатлантическая эмиграция, её причины и следствия: Опыт статистико-экономического исследования» (1904) був нагороджений золотою медаллю Варшавського університету. У 1905-1906 рр. – професор-стипендіат Київського університету св. Володимира, у 1908 р. стажувався у С.-Петербурзі та Варшаві, 1909 р. одержав ступінь магістра за дисертацію «Очерки по истории польской фабричной промышленности» (К., 1909), 1910 р. закінчив програму наукового стажування у Берліні, Відні та Парижі, 1911 р. одержав ступінь доктора політичної економії і статистики за дослідження «Третья профессионально-промысловая перепись в Германии» (К., 1911).

Працювати К. Г. Воблий почав у 1904-1905 рр. молодшим редактором у Варшавському статистичному комітеті, у 1907-1920 рр. працював приват-доцентом та з 1909 р. професором Київського університету по кафедрі політичної економії і статистики. У 1907 р. викладав статистику на Київських вищих жіночих курсах та став одним з ініціаторів заснування Київського комерційного інституту (з 1919 – Київський інститут народного господарства – КІНГ) й товариства економістів при ньому (1908); у 1910-1912 рр. був деканом економічного відділу, у 1912-1917 рр. – професором по кафедрі політичної економії та у 1917-1919 рр. – виконуючим обов'язки ректора цього інституту; у 1919-1930 рр. – професор кафедри політичної економії і статистики та економіки страхування КІНГу. У 1923-1926 рр. був завідуючим економічно-статистичним відділом Біржового комітету Київської товарної біржі. З утворенням 1918 р. Української Академії наук (УАН, з 1921 р. ВУАН та з 1936 – АН УРСР) брав участь у її розбудові, 1919 р. очолював Інститут економічної кон'юнктури при УАН, у 1919-1921 рр. – член Тимчасового комітету по заснуванню Всенародної бібліотеки України (тепер Національна бібліотека України (НБУ) ім. В. І. Вернадського), брав участь в утворенні 1920 р. Товариства економістів при УАН, 1922 р. був головою

його кооперативної секції та у 1923-1927 рр. головою президії цього Товариства. З 1921 р. – член III Соціально-економічного відділу ВУАН, 1925 р. обраний його головою, у 1927-1930 рр. – керівник Комісії по вивченню народного господарства України при ВУАН, у 1928-1930 рр. – Віце-президент ВУАН, член Президії ВУАН. В 30-і роки «чисток» та реорганізацій Академії працював у 1934-1938 рр. у Комісії по вивченню продуктивних сил України АН УРСР, у 1939-1941 рр. керував кафедрою економічної географії у Київському державному університеті та у 1939-1942 рр. був завідувачим сектором економічної географії Інституту економіки АН УРСР. У 1941-1943 р. працював в м. Уфі Башкирської АРСР, куди були евакуйовані установи АН УРСР. За плідну науково-практичну роботу під час евакуації був нагороджений 1943 р. Почесною грамотою Президії Верховної Ради Башкирської АРСР. У 1942-1947 рр. – директор Інституту економіки АН УРСР. 1945 р. був членом делегації УРСР на Третій сесії Ради ЮНРРА (Лондон), у 1945-1947 рр. – член Держплану УРСР, у 1947 р. – член Вченої ради Відділу суспільних наук АН УРСР.

Предметом досліджень вченого були теоретико-методологічні проблеми політичної економії, порівняльний аналіз різних шкіл, в т. ч. ґрунтовна критика марксизму; економічна історія різних країн, передусім України, Польщі та Росії; проблеми теоретичної та економічної статистики, у т. ч. методика загальних переписів; економіка страхування (створив перший підручник із страхування), економічна географія; економіка основних галузей народного господарства – промисловості (особливо ґрунтовно цукрової), транспорту, сільського господарства, внутрішньої і зовнішньої торгівлі, у т. ч. в їх історичному розвитку, а також проблеми фінансів, кредиту і грошового обігу, кон'юнктури, демографії, зайнятості, еміграції, заробітної плати тощо. З кінця 20-х рр. вчений переважно досліджував природні багатства України та їх використання, проблеми економічного районування, а також координував широко розгорнуті в Україні під його керівництвом економіко-географічні дослідження.

Вчений опублікував понад 200 праць з проблем економіки й споріднених наук (всього має біля 500 публікацій). Крім згаданих, серед найважливіших «Проблема воспитания по Канту: Очерк из истории педагогики» (1904); «Вопрос о методе в истории политической экономии» (1907); курс лекцій «Статистика» (1908, шість видань); «Очерки по истории польской фабричной промышленности», т. 1: 1764-1830 (1909); «Третья профессионально-промысловая перепись в Германии: Опыт аналитико-методологического исследования», т. 1 (1911); «Производительные силы Галиции» (1914); «Основы экономии страхования» (1914, 1915, два видання); «Начальный курс политической экономии: История, теория и финансы» (1918, два видання); «Экономическая география Украины» (1919, п'ять видань українською мовою); «Нариси з історії російсько-української цукробурякової промисловості», т. 1, вип. 1, 2 (1928), т. 2 (1930), т. 3 (1931), томи 4 і 5 (у рукописі), «Організація роботи наукового працівника: Методика і техніка» (1943, три видання) та ін.; крім того – більше 40 рецензій на вітчизняні й зарубіжні наукові видання. За участю й під редакцією К.Г. Воблого вийшло понад 20 праць, у т. ч. фундаментальні

«Труды экономического семинария К. Г. Воблого при Киевском коммерческом институте», вип. 1-3 (1913-1915); «Праці семінару для виучування народного господарства України», вип. 1-4 (ВУАН, 1926-1930), «Праці Комісії для виучування народного господарства України», вип. 1-3 (ВУАН, 1928-1930); «Народне господарство Радянської України» (1943, 1945); «Наукові записки Інституту економіки АН УРСР» (1946) і ін., а також опубліковані після смерті вченого «Нариси економічної географії Української Радянської Соціалістичної Республіки», т. 1 (1949).

За видатні наукові здобутки, внесок у розвиток продуктивних сил країни, плідотворну педагогічну діяльність і виховання висококваліфікованих кадрів наукових працівників вченому 1944 р. було присвоєно почесне звання Заслуженого діяча науки Української РСР та нагороджено орденом Трудового Червоного прапора; 1945 р. нагороджено медаллю «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 рр.» і 1946 р. – орденом Леніна.

Помер К. Г. Воблий 12 вересня 1947 р. в м. Києві. Похований на Лук'янівському кладовищі.

Економічна географія Радянської України. – Ч. 1: Фізико-географічний огляд / К. Г. Воблий, А. П. Вознесенський, П. Г. Ожевський [та ін.] / За ред. К. Г. Воблого. – К.: Вид-во АН УРСР, 1945. – 119 с.

Народне господарство Радянської України / К. Г. Воблий, П. О. Хромов, Л. М. Яснопольський. – К.: Вид-во АН УРСР, 1945. – 224 с.

Воблий К. Г. Відбудова цукрової промисловості УРСР і шляхи її дальшого розвитку. – К.: Укрполітвидав, 1946. – 56 с.

Нариси економічної географії УРСР. – Том 1 / К. Г. Воблий, І. Н. Романенко, Л. М. Яснопольський та ін. – К.: Вид-во АН УРСР, 1949. – 536 с.

Воблий Костянтин Григорович / Вступ. ст. Д. Ф. Вірник та І. А. Кугукало / Укладач О. С. Ровнер / Редколегія: Г. С. Писаренко (голова) [та ін.]. – К.: Наук. думка, 1968. – 79 с. – (Бібліографія вчених УРСР / (АН УРСР)).

Воблий Костянтин Григорович // Українська Рад. Енциклопедія [У 12 т.]. – Том 1. – Вид. 2-е / Голов. редколегія: М. П. Бажан (голов. ред.) [та ін.]. – К.: Голов. ред. УРЕ, 1978. – С. 339.

Воблий Костянтин Григорович // Історія Академії наук УРСР / Редколегія: Б. Є. Патон (голов. ред.) [та ін.]. – К.: Наук. думка, 1982. – С. 670.

Воблий Константин Григорьевич // Экономическая Энциклопедия: Политическая экономия. [В 4 т.]. – Том 1 / Глав. ред. А. М. Румянцев. – М.: Сов. Энциклопедия, 1972. – С. 252.

Бібліографія основних наукових праць Інституту економіки Національної академії наук України (1936-2001) / Укл. Т. І. Дерев'янкін, Р. Д. Толстов, В. Ф. Кифорак / Наук. ред. Т. І. Дерев'янкін // Історія народного господарства та економічної думки України: Міжвід. зб. наук. праць. – Вип. 33-34. – Київ, 2002. – С. 229-368.

Л. П. Горкіна